

(Данас 11 .9. 2010)

„Замор од проширења“. Ове речи сам у протеклих неколико месеци овде чуо много пута. Државе чланице ЕУ су се наводно замориле од целокупног процеса проширења. ЕУ жели, бар тако поједини тврде, да предахне неколико година да би превазишла економску кризу, развила нове структуре предвиђене Лисабонским уговором, навикла се на рад са двадесетседморицом (или можда двадесет осморици - стиче се утисак да људи у Србији претпостављају да ће се Хрватска провући испод блокаде ЕУ пре него што буде спуштена). А онда ћемо се можда сви вратити на идеју о проширењу.

Ова тврдња је онда отишла корак даље, нарочито у Србији. Иако све анкете показују да је велика већина Срба за приступање њихове земље ЕУ, део њих се понаша као да је то веома далеко и ван контроле Србије. Онда тврде да пошто до проширења ионако неће доћи у скорије време, Србија не треба толико да брине због несугласица које има са ЕУ. Зашто бисте се трудили да постигнете договор са организацијом која вам пред носом затвара врата?

Према мом мишљењу, то су глупости, и то потенцијално опасне глупости, јер може да постане изазивање судбине. Међутим, потребно је да мало ближе сагледамо целокупно ово питање и извучемо извесни број различитих елемената.

Прво, важно је схватити да је придруживање ЕУ, или њеним претходним облицима - Европској економској заједници (ЕЕЦ) или Европској заједници (ЕЦ), само у ретким случајевима био брз и једноставан процес: Уједињено Краљевство је поднело апликацију

Нема пречица на путу ка ЕУ

Пише: Стивен Вордсворт
субота, 11 септембар 2010 10:20

за чланство 1961. Међутим, његово приступање блокирала је Француска, те је постало чланица тек 1973, заједно са Данском и Ирском; Следеће чланице - Грчка, Шпанија и Португал - изнедриле су се из периода недемократске владавине и биле су релативно сиромашне. Морале су да уложе велики напор да увере постојеће чланице да их неће уназадити. У случају Грчке, процес придруживања ЕУ, од подношења кандидатуре за чланство до приступања, трајао је шест година; Шпанији и Португалу било је потребно готово девет година;

Процес придруживања Аустрије, Шведске и Финске, развијених, ефикасних и просперитетних демократских држава, био је бржи, те су приступиле ЕУ 1995, након три до пет година. Међутим, следећем таласу чланица, односно бившим комунистичким државама Централне и Источне Европе, требало је више времена - од нешто мање од осам година, колико је било потребно Словенији, до једанаест и по година, колико је било потребно Румунији; И најзад имамо оне земље које су „у припреми“ за придруживање.

Турска је поднела кандидатуру 1987, али је постала кандидат за чланство тек 1999. Преговори су у току, али теку споро; Хрватска је поднела кандидатуру 2003. и започела преговоре 2005; стиче се утисак да постоји могућност да постане чланица 2012-2013, уколико све буде ишло како треба; Македонија је постала званичан кандидат за чланство 2005, али још није започела преговоре; Црна Гора и Албанија, које су поднеле кандидатуру у децембру 2008, односно у априлу 2009, чекају да чују мишљење Комисије о њиховој апликацији за чланство, што ће вероватно бити ове јесени; С друге стране, Исланд је у јулу 2009. поднео кандидатуру за чланство која је прихваћена након само годину дана. Исландски званичници су несумњиво у великој мери помогли добијање статуса кандидата тиме што су на 2.500 питања из упитника Европске комисије одговорили за само месец дана.

И тако настаје шаблон. За добијање чланства у ЕУ није само потребно да га земља затражи. То је процес на који држава-подносилац кандидатуре има велики утицај. Он сада у великој мери зависи, као што је то увек био случај, од способности потенцијалних чланица да покажу да могу да испуне основне стандарде демократије, људских права, тржишне економије и владавине права, који су одређени 1993. такозваним Критеријумима из Копенхагена; као и од њихове способности да воде преговоре и уводе све неопходне промене брзо и ефикасно.

Државе које су биле развијене пре приступања ЕУ, као што је то био случај са Финском или сада са Исландом, могу веома брзо да заврше цео процес, од подношења

Нема пречица на путу ка ЕУ

Пише: Стивен Вордсворт
субота, 11 септембар 2010 10:20

кандидатуре до придруживања, па је тако Финској било потребно мање од три године. С друге стране, Турска на стицању статуса чланице ЕУ ради 23 године, и пред њом је још увек дуг пут до остварења тог циља; ипак, морам да нагласим да је Уједињено Краљевство веома јак заговорник придруживања Турске Унији.

Међутим, погрешно бих када бих рекао да се ништа није променило. Како се сама ЕУ развија, обим нових закона и процедура - ацquis цоммунаутаире - које нове чланице морају да усвоје расте. То одузима више времена. ЕУ је такође учила на грешкама. Није да не поштујем пријатеље из Бугарске и Румуније, али у Бриселу и другим престоницама држава чланица ЕУ широко је распрострањено признање да је било погрешно дозволити овим земљама да се прикључе ЕУ, будући да нису до краја спровеле све оне реформе које је ЕУ сматрала неопходним. Оног тренутка када су ушле у ЕУ и ослободиле се притисака, процес спровођења реформи је успорен. Закључак изведен у Бриселу је јасан - нема више пречица. Због тога процес изискује још времена. Међутим, резултат је заправо бољи за грађане, а то је окончање спровођења реформи.

Променила се и политичка и економска позадина. Не може се оспорити чињеница да су недавни економски проблеми у на пример Грчкој знатно утицали на јавно мњење у неким другим државама чланицама ЕУ. Људи у појединим чланицама све више схватају ЕУ као механизам за трансфер тешко зарађеног новца у друге државе, које сматрају мање радним.

Политичари морају све ово да размотре. О томе сам доста разговарао са високим званичницима у Бриселу приликом моје тамошње посете овог лета. Драго ми је што могу да кажем да нико од њих није оспоравао принцип проширења ЕУ на западни Балкан нити је сматрао да то чини нека држава чланица. Међутим, јасно су ставили до знања да „нема више пречица“ као и да потенцијалне чланице ЕУ треба да чине више да би показале да су вољне да на себе преузму и терет, а не само корист од чланства у ЕУ.

То у пракси значи да више није довољно, уколико је то икада и био случај, да потенцијалне чланице прођу кроз процес преговора, да окончају све те преговоре, а онда да очекују да им се да статус државе чланице на које као да полажу право. Биће потребно да лидери постојећих држава чланица увере своје бираче - и пореске обвезнике - зашто је за ЕУ добро да прими у своје окриље још једну чланицу, која ће извесни број година сигурно трошити финансијска средства ЕУ.

Нема пречица на путу ка ЕУ

Пише: Стивен Вордсворт
субота, 11 септембар 2010 10:20

У појединим случајевима за то ће можда чак бити потребно званично одобрење јавности. Тако на пример, у Француској је према Уставу сада неопходно расписати референдум пре ратификације било каквог споразума о приступању ЕУ.

Стога ће бити неопходно да земље кандидати за чланство уложе напор да дају потребне аргументе. Ниједна земља за коју се стиче утисак да није довољно заинтересована за ставове ЕУ или која је у лошим односима са неком од постојећих чланица, или за коју се чини да уноси нерешене проблеме у оквире ЕУ, не може да очекује успех у будућности.

Међутим, процес још траје. Као што сам већ споменуо, Исланд брзо остварује напредак, а ове јесени би требало да чујемо званично мишљење Комисије о кандидатури за чланство Албаније и Црне Горе.

У оба ова случаја, то би могло довести до додељивања статуса кандидата за чланство, чак и до званичног почетка преговора. Био би то још један веома важан наговештај за овај регион као целину и јасан доказ да процес није у запећку. Министри још увек разматрају апликацију Србије за чланство и уколико будемо могли да у скорије време остваримо напредак у вези с проблемом Косова, апликација би могла да до краја године буде прослеђена Комисији да би се започео процес припремања ависа.

Морам да кажем да би ми као Уједињено Краљевство поздравили овакав сценарио. Како је наш министар спољних послова Вилијам Хејг рекао приликом прошлонедељне посете Београду, ми смо веома јаки заговорници европских интеграција Србије; и уколико би Србија предузела неопходне кораке да би осигурала такву будућност, имала би великог пријатеља у Уједињеном Краљевству.

Управо сам из тог разлога на почетку изнео идеју да проширење ЕУ за Србију некако више није на агенди као „опасна глупост“. Србија је ангажована у потпуно истом процесу као њени суседи и као све друге државе које су се придружиле ЕУ од њеног оснивања. Тај процес изискује време и управо зато није мудро постављати погрешне рокове који само могу да доведу до фрустрације и разочарења. Међутим, закључити на основу тога да Србија не може да утиче на процес, те може да игнорише ЕУ и ради шта жели, а онда да се за неколико година врати на све ово, потпуно је погрешно. То је пут ка изолацији, паду и сиромаштву. Међутим, кључ за брзо остварење напретка у преговорима о приступању ЕУ јесте стопостотна посвећеност, сарадња и напор. Ако неко није на то

Нема пречица на путу ка ЕУ

Пише: Стивен Вордсворт
субота, 11 септембар 2010 10:20

спреман, не треба ни да подноси кандидатуру за чланство.

Биће потребно да лидери постојећих држава чланица увере своје бираче - и пореске обвезнике - зашто је за ЕУ добро да прими у своје окриље још једну чланицу, која ће извесни број година сигурно трошити финансијска средства ЕУ: Стивен Вордсворт.